

Vezne poti

Ko te izbrana pot vodi kar sama

Besedilo in Fotografije: Marjan Bradeško

*Jalovec s Slemenove Špice
(foto: Alenka Veber)*

»Transverzanci!« V mojih mladostnih gornških letih je bila ta beseda skoraj žaljivka. Vendar po krivici, kajti vezne poti, imenovane tudi transverzale, pohodniške poti ali pešpoti, niso samo za neutrudno zbiranje žigov, kot so takrat pač videle mlade oči. Vezne poti so veliko več – pravzaprav so lahko naravnost imenitne. Kajti izziv slediti poti, ki je bila načrtno zarisana tako, da ne obide pomembnega vrha, kulturno-zgodovinske, naravne ali kake druge znamenitosti, je lahko enako močan kot raziskovanje novega. Saj konec koncev tudi markirane in še dodatno označene vezne poti popotnika ne vodijo povsem slepo. Kot je vedno v naravi, mora biti oko budno, da ne zaide s poti ali ne zgreši česa lepega, neponovljivega ob njej.

Nastanek veznih poti

Kdo in kdaj se je spomnil in načrtno načrtoval vezne poti? Pravzaprav začetki segajo daleč nazaj v človeško zgodovino, ko so trgovci ali vojaki označevali svoje poti in postavljali miljne kamne. Iz povsem drugih nagibov – verskih – so se rodile romarske poti, označene z verskimi znamenji (npr. kapelice). Svojevrstna vezna pot je tudi krščanski križev pot, označen s štirinajstimi postajami v spomin na Kristusovo trpljenje. In takih primerov bi bržčas našli še mnogo. Ko pa je človek začel zahajati v naravo s povsem drugimi nameni, zato, da bi v njej preprosto bil, so se rodile vezne poti, kot jih poznamo v današnjem času. Ne le poti na vrh ali do koč, pač pa nanizani odseki poti, po kateri lahko hodimo od nekaj ur do nekaj tednov.

Prva taka znana pot v planinskih krogih se je v Evropi rodila prav pri nas, v Sloveniji. Pred petdesetimi leti je prof. Ivan Šumljak predlagal vezno pot, ki jo danes poznamo kot Slovensko planinsko pot, večina pa kar kot »transverzalo« (več o tem v po-

sebnem članku). Sledile so še številne druge vezne poti, leta 1985 jih je Brane Sotošek v Vodniku po peš poteh (izdala Delavska enotnost) naštel kar petdeset (50). Zgledu Slovenije je kmalu sledila Evropa, pešpoti E6 in E7 prečkata tudi naše ozemlje, nove poti nastajajo še danes.

Prav vse tovrstne poti niso planinske, ampak v tem je tudi poseben čar – vezne poti, označene s Knafelčevo markacijo in še kakšnim za tisto pot značilnim znamenjem, se križajo z raznimi gozdnimi učnimi potmi, spominskimi ali kulturnimi potmi, potmi kar tako. Pot kot razlog in sredstvo za globlje dožemanje narave, pokrajine, ljudi in vsega, kar je človek ustvaril lepega in plemenitega.

Skrb za poti

V modernem času je morda kakšna vezna pot že malce utonila v pozabo; če pogledamo na PZS, je v prodaji le nekaj vodničkov. Ko gremo v posamezna društva, je vodničkov po veznih poteh že nekaj več, žal pa so nekateri pošli. Ko iščemo po spletnih straneh interneta, najdemo vrsto precej neučrejenih podatkov o takih poteh in brž ugotovimo, da jih je mnogo več, kot si sploh lahko mislimo. Samo ideja: zakaj, denimo, ni nikjer lahko dostopnega seznama vseh trenutno obstoječih veznih

Budna očesa

poti v Sloveniji? Vsaj tistih, za katere skrbi PZS? Društva, ki zelo jasno in odmevno odprejo pot, bi jo morala potem, ko ni več slovesno in praznično, z enako vnemo tudi obnavljati. Žal včasih navdušenja za vzdrževanje poti zmanjka, pot se zarašča, markacije obledijo. Spremembe v naravi so pač pogoste – tako tiste, ki jih sproži narava sama, kot tiste, ki so posledica človekovih posegov. Dostikrat že posek drevja ali nova gozdna pot popotniku lahko dodobra zamešata štrene, zato mora-

Poti ... Škrilj pod Mirno goro

jo markacisti posamezne odseke pač redno obiskovati. Dvomim tudi, da je strošek za droben vodniček danes res tako velik, da ponatis ni mogoč. Saj je lahko nekaj strani v njem tudi malce poslovno obarvanih – kakšna gostilna lahko na njih ponudi svoje usluge, predstavi se lahko koč ob poti, muzej ali pa športna trgovina v kraju. Verjetno se da. In predvsem je pomembno, da ohranjamo tisto, kar že je, ne pa, da izumljamo nove poti. Posebno veliko prahu je v letu gora dvigala nova Via Alpina, mednarodna pot s petimi smermi – najdaljša, rdeča, preči kar celotne Alpe od Trsta do Monaka.

Tudi žigi so bili svoj čas posebna zgodba – z vrhov so izginjali, koč so bile zaprte, pri kmetu, pri katerem jih je bilo mogoče dobiti, so bili vsi domači ravno na polju. Danes je bolje; konec koncev so žigi trdnjeje pritrjeni, veliko jih je, manj mikajo potencialne zbiralce, ki se nekoč niso zadovoljili samo z odtisom, ampak so hoteli kaj bolj oprijemljivega.

Pot vodi svobodnega popotnika

Vezne poti ne utesnjujejo. Popotnik je še vedno svoboden. Tako bi lahko rekli kar za vse poti in njihove obiskovalce. Gre namreč za to, da pot da osnovno usmeritev, da pa pravi raziskovalci lahko naredijo tudi ovinke, stranske izlete, se celo odpravijo po poti, ki njihovo osnovno nekje prečka. Kdo pa pravi, da je treba iti na »dušek« od začetka do konca? Priznam, tudi tak izziv je zanimiv in najdejo se duše, ki jo udarijo, denimo, po Polhograjski planinski poti (dolga je kakšnih sedemnajst ur) ali pa še po kakšni daljši kar v enem dnevu. Tudi prav. Iz takšnih in drugačnih izkušenj rastejo pravi popotniki, ki se potem dobro znajdejo tudi tam, kjer ni poti. In znajo urezati povsem novo, svojo transversalo; vezno pot, ki ni označena na nobenem zemljevidu in na kateri popotniki spijo na skednju, v gozdarski bajti, v podrtem stanu ali pri prijaznem kmetu.

Tako lahko vezne poti jemljemo kot povabilo v kraje, ki bi jih sami težko našli, kot povabilo na pot, ki bi jo sami težko tako dobro »zarisali«, pa tudi kot pomoč, kadar nimamo idej. Predvsem pa jih vzemimo kot nekaj, kar nas napolni z mirom, veseljem, močjo in izkušnjami, tako da postanemo pohodniki od glave do pete. ●